

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI NOWY GIERAŁTÓW

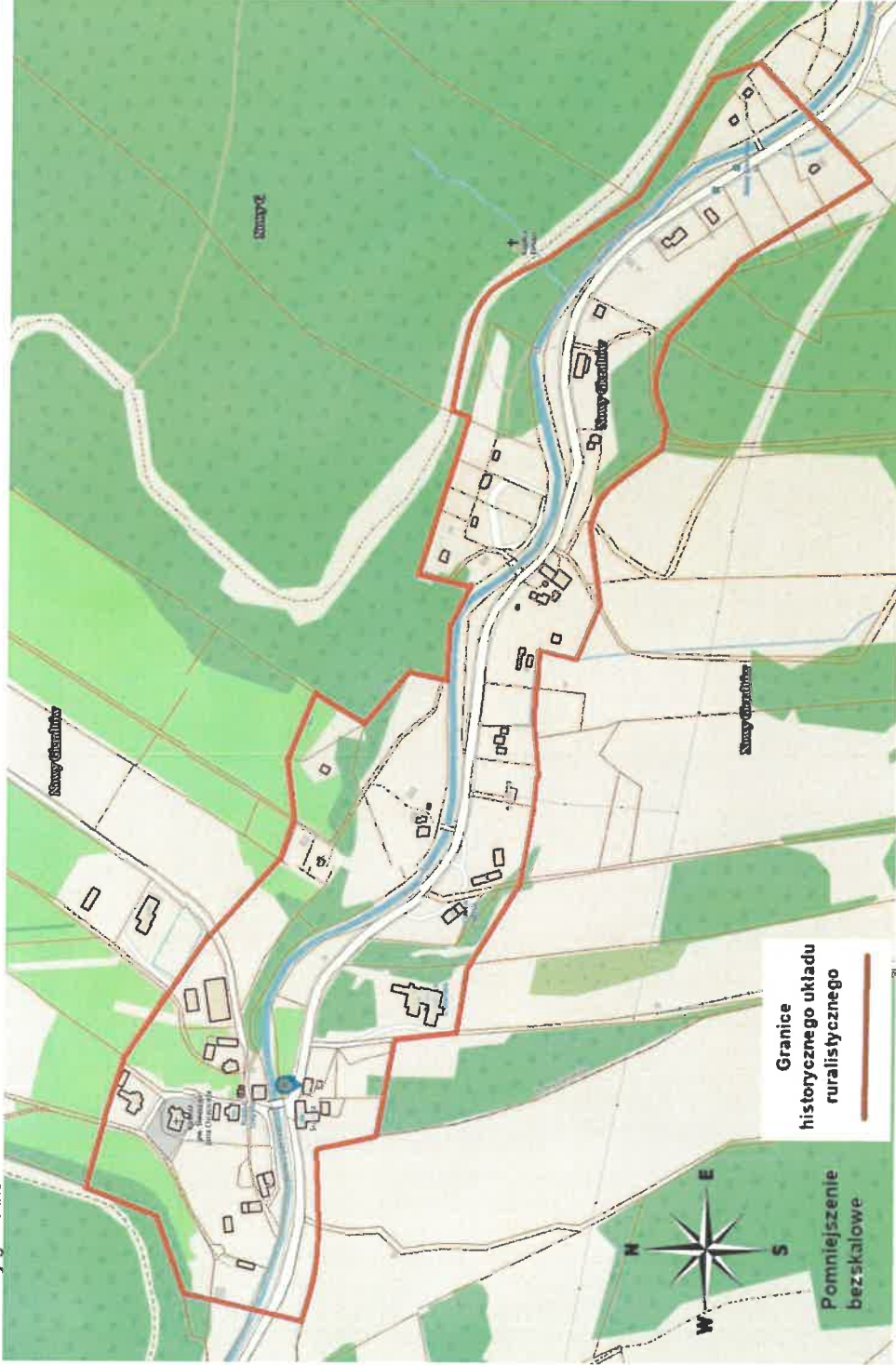
2. Czas powstania

XVI w.

3. Miejscowość

NOWY GIERAŁTÓW

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **STRONIE ŚLĄSKIE**

6. Współrzędne geograficzne

50°17'39"N16°59'02"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Obergersdorf (1581 r.), Neugirßdorf (1631 r.), Gerschorf (1789 r.) Neu Gersdorf/ Neugersdorf (do 1945 r.), Nowy Mikobadz (1945 r.), Nowy Gieratów (1947 r.).

HISTORIA: Nowy Gieratów został założony w 1581 r. przez przez cesarskiego nadleśniczego Leonhardta von Veldhammera jako osada dla drwali. W 1619 r. wzniesiono istniejący do dziś kościół św. Jana Chrzciciela. W 1684 roku Nowy Gieratów zakupił Michała von Althann. W 1715 i 1734 r. gruntownie przebudowano kościół. W 1789 r. w miejscowości wymienia się istnienie wolnego sołectwa, należącego od 1675 r. do miasta Łądek-Zdrój, plebanię, szkołę, 2 młyny wodne i 377 mieszkańców. W miejscowości działali wówczas rzemieślnicy, tj. piekarz, rzeźnik i kowal. W 1840 r. właścicielką wsi była Marianna Orańska. W 1845 r. we wsi było 90 domów i 568 mieszkańców. W XIX w. wieś stała się popularnym miejscem wypoczynkowym i turystycznym. W 1939 r. zamieszkiwało tu 422 osoby. W latach 90. XX w. liczba mieszkańców spadła o ponad połowę. Z krajobrazu wsi zniknęła również część historycznej zabudowy. Nowy Gieratów to wieś łańcuchowa, o nieregularnym układzie i widocznym do dziś pierwotnym układem zabudowy. Po 1945 r. pojawiła się także nowa zabudowa jednorodzinna.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie. Źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o Inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

sierpień 2022 r.

Kamil Pawłowski

Kamil Pawłowski

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	NOWY GIERAŁTÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	STRONIE ŚLĄSKIE	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI NOWY GIERAŁTÓW	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z intensywnego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz ruchu turystycznego;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską, zwłaszcza dążenie do kontynuacji historycznego rozplanowania wsi;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie typowych cech zabudowy ziemi kłodzkiej, tj. bryły, formy, materiałów wykończeniowych (drewno, kamień);
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej oraz elementów małej architektury sakralnej;
- zachowanie wieży i bryły kościoła św. Jana Chrzciciela jako dominanty w krajobrazie wsi;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny.

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu

- Rybka-Ceglecka, *Studium środowiska kulturowego gminy Stronie Śląskie*, woj. wałbrzyskie, t. II, Wrocław 1996.

Kögler J., *Die Chroniken der Grafschaft Glatz*, Bd. 1, *Die Stadt- und Pfarrechroniken von Lewin, Mittelwalde, Wünschelburg, Neurode, Wilhelmsthal*, 1892.

Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.

Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 16, *Masyw Śnieżnika i Góry Bialskie*, Warszawa 1993.

Zimmermann F.A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, Bd. 9, Brieg 1789.

Kartografia

F.C. Werde, *Kreigskarte...*, z poł. XVIII.

Mapa Hrabstwa Kłodzkiego z lat 1747–1752.

Messtischblatt, 5767 Wilhelmsthal, 1884, 1912; Bielendorf 5768, 1912.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis):

sierpień 2022 r.

Kamil Pawłowski

